

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2004 vp

Hallituksen esitys laiksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä maaliskuuta 2004 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 18/2004 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- johtaja Markku Mattila, opetusministeriö
- apulaisbudjettipäällikkö Hannu Mäkinen ja budjettineuvos Vesa Jatkola, valtiovarainministeriö
- tiedeasiantuntijaneuvos Hedvig Mikkolanniemi, Suomen Akatemia
- kansleri Kari Raivio, rehtori Ilkka Niiniluoto, professori Jukka Meurman ja professori Mikko Salaspuro, Helsingin yliopisto
- rehtori Gustav Björkstrand, Åbo Akademi
- hallintojohtaja Erkki Tuunanen, Jyväskylän yliopisto
- vararehtori Marja Jylhä, Tampereen yliopisto
- rehtori Lauri Lajunen, Oulun yliopisto
- rehtori Perttu Vartiainen, Joensuun yliopisto
- varapuheenjohtaja, rehtori Ilkka Niiniluoto, Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto
- puheenjohtaja, rehtori Tapio Varmola, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry
- puheenjohtaja Heikki Suomalainen, aikuis-koulutusneuvosto

- professori Eira Korpinen, professori Ilkka Ruostetsaari ja professori Tapio Varis, Edistysellinen tiedeliitto ry
- pääsihteeri Sanna Kaisa Spoof, Lahden yliopistokeskus
- toiminnanjohtaja Jorma Virkkala, Professoriliitto
- koulutus- ja työvoimapolitiittinen sihteeri Heikki Liede, Akava ry
- asiamies, yhteiskuntatieteiden tohtori Minna Suutari, Palvelutyöntajat ry
- erityisasiantuntija Riitta-Liisa Reiterä, Suomen Kuntaliitto
- toiminnanjohtaja Klaus Sundbäck, Tieteentekijöiden liitto TTL
- koulutuspolitiittinen sihteeri Aleksi Henttonen, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry
- johtaja Kari Purhonen, Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliitto
- puheenjohtaja Markku Markkula, Yliopistojen Aikuiskoulutusverkosto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Turun yliopisto
- Kuopion yliopisto
- Vaasan yliopisto
- Lapin yliopisto
- Teknillinen korkeakoulu
- Tampereen teknillinen yliopisto
- Lappeenrannan teknillinen yliopisto
- Helsingin kauppakorkeakoulu
- Turun kauppakorkeakoulu
- Sibelius-Akatemia

- Taideteollinen korkeakoulu
- Kuvataideakatemia

- Teatterikorkeakoulu

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi korkeakoululaitoksen kehittämisestä annettua lakia.

Ehdotetun lain mukaan tarkistettaisiin yliopistojen toimintamenomomentille valtion talousarviossa vuosina 2005—2007 osoitettava määrärahaa. Laissa säädettäisiin myös, että palkkausmenojen kasvua vastaava määrärahojen

vuosittaista korotusta jatketaan. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, että määrärahaa korotetaan vuosina 2005—2007 vähintään 20 miljoonalla eurolla kunakin vuonna.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2005 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Yliopistojen toiminnan ja vaikutusten aikajänteet ovat pitkiä. Sen vuoksi on tärkeää, että myös koulutus- ja tiedepolitiikka ovat sekä tavoitteiden että voimavarojen osalta pitkäjänteisiä ja vakaita. Nykyisessä hallitusohjelmassa edellytetään, että yliopistojen rahoitus turvataan lainsäädännöllä. Yliopistojen kehittämistä koskevan lainsäädännön voimassaoloaikana on tapahtunut suuria muutoksia yliopistojen laajentuessa voimakkaasti. Yliopistojen päätäntävaltaa on lisätty ja yliopistojen toiminnan laatu on otettu huomioon kohdentamalla osa määrärahoista toiminnan tuloksellisuuden perusteella. Nykyisessä tulosjärjestelmässä yliopistojen laatuun liittyvät tekijät ovat yhä voimakkaammin esillä. Yliopistoja mm. palkitaan entistä selkeämmin tuloksellisuuskriteereiden perusteella. Hankerahoituksen kautta puolestaan tuetaan kunkin yliopiston keskeisiä painoaloja. Perusrahoituksen laskennallinen malli tukee ja edistää osaltaan yliopistojen laadukasta toimintaa. Entistä vahvemmin kiinnitetään huomiota toiminnan

laatuun sekä arviointitoiminnan hyödyntämiseen laadun kehittämiseksi.

Valiokunta pitää hyvänä sitä, että hallituksen esityksen mukaan vuosina 2005—2007 yliopistojen toimintamäärärahoja korotetaan vähintään määrällä, joka vastaa palkkasopimuksista keskimäärin seuraavaa palkkausmenojen kasvua. Tämä on tärkeää etenkin, kun yliopistot eivät voi itse neuvotella virkaehtosopimuksista.

Valtion tiede- ja teknologianeuvosto on esittänyt, että yliopistojen perusrahoituksen vahvistamiseen osoitettaisiin vuosina 2003—2007 yhteensä 150 miljoonaa euroa, josta vuosille 2005—2007 jäävä osuus olisi 100 miljoonaa euroa. Vaikka tätä tavoitetta ei saavuteta, valiokunta pitää myönteisenä sitä, että laissa turvataan kolmelle vuodelle kullekin vähintään 20 miljoonan euron lisämääräraha.

Eduskunta on useissa yhteyksissä esittänyt huolensa yliopistojen tilakustannusten voimakkaasta noususta. Osaltaan tämä johtuu voimakkaasta rakentamisesta yliopistoissa, mikä on parantanut yliopistojen mahdollisuuksia järjestää opetus ajanmukaisissa tiloissa ja on voitu luopua osasta epäkäytännöllisiä tiloja. Valiokunta on edelleen huolestunut siitä, että indeksisidonaiset vuokrien korotukset jatkuvasti syövät yliopistojen varsinaiseen toimintaan tarkoitettujen perusvoimavarojen kasvun. Valiokunta pitää

välttämättömänä, että vuokrankorotuksista aiheutuvien ongelmien poistamista ratkaistaessa huolehditaan siitä, että kaikki yliopistojen toiminnan kehittämiseen tarkoitetut ja tarvittavat määrärahat eivät mene tilakustannuksiin. Toisaalta yliopistojen tulee tarkasti harkita rakentamistarpeet.

Yksityiskohtaiset perustelut

3 §. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että 3 momentin mukainen korotus olisi vä-

hintään 20 miljoonaa euroa kunakin vuonna. Valiokunta pitää tätä perusteltuna ja ehdottaa pykälän 3 momentin sanamuotoa muutettavaksi.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan korkeakoululaitoksen kehittämisestä 31 päivänä joulukuuta 1986 annetun lain (1052/1986) 3 §, sellaisena kuin se on laissa 1270/2001, seuraavasti:

3 §

Korkeakoululaitoksen määrärahat

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Lisäksi vuosina 2005—2007 määrärahaa korotetaan *vähintään* 20 miljoonalla eurolla kunakin vuonna.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

SiVM 9/2004 vp — HE 18/2004 vp

Helsingissä 8 päivänä kesäkuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kaarina Dromberg /kok	Seppo Särkiniemi /kesk
vpj.	Säde Tahvanainen /sd	Jutta Urpilainen /sd
jäs.	Esko Ahonen /kesk	Raija Vahasalo /kok
	Sinikka Hurskainen /sd	Unto Valpas /vas
	Tuomo Hänninen /kesk	vjäs. Hanna-Leena Hemming /kok
	Jyrki Katainen /kok (osittain)	Marjukka Karttunen /kok
	Rauno Kettunen /kesk	Irina Krohn /vihr
	Minna Lintonen /sd	Minna Sirnö /vas.
	Mikaela Nylander /r	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.